
KULCS LETT A NULLA, AVAGY AZ ÚJ KEDVEZMÉNYES ÁLTALÁNOS FORGALMI ADÓKULCS HASZNÁLATA AZ UNIÓ TAGÁLLAMAIBAN

*Tóth Orsolya Éva*⁴⁴

DOI: [10.29180/978-615-6886-01-9_11](https://doi.org/10.29180/978-615-6886-01-9_11)

ABSZTRAKT

2022. április 5-én az Európai Unió hivatalosan is elfogadta a 2006/112/EK a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló uniós irányelv módosításait, amely szélesebb körű jogokat biztosít a tagállamoknak a kedvezményes általános forgalmi adókulcsok alkalmazására. Ezen módosítások lehetővé teszik, hogy a tagállamok új, 5% alatti adókulcsot vezessenek be az irányelv III. mellékletében felsorolt termék- és szolgáltatáskategóriából legfeljebb 7 termék- és szolgáltatáskategória esetében. Hazánk 2024. január 1-jétől vezette be a 0%-os adókulcsot a 4902 vámtarifaszám alá sorolt, hetenként legalább négyszer megjelenő kiadványnak minősülő napilapokra. Jelen tanulmány azt elemzi, hogy az Unió tagállamai mely termék- és szolgáltatáskategóriák esetében döntöttek a kedvezményes, nulla százalékos adókulcs bevezetéséről. A kutatás során az Európai Bizottság által működtetett „Taxes in Europe Database v4” adatbázisából, valamint másodlagos forrásokból származó adatok felhasználásával indikátor mátrix és scatter plotok segítségével történt meg a kapott adatok elemzése. Az eredmények rámutatnak arra, hogy a tagállamok többsége nem, vagy csak alig alkalmazza a nulla százalékos adókulcsot az új szuperkedvezményes kategóriák keretében.

Kulcsszavak: általános forgalmi adó, EU-irányelv, nulla százalékos adókulcs, adópolitika

BEVEZETÉS

Az eredetileg Franciaországban bevezetett, a közvetett adók körébe sorolt általános forgalmi adó intézménye ma már a világ számos országában jelen van. Az Európai Unió (EU) tagállamaiban a harmonizált szabályoknak megfelelően

---

⁴⁴ Tóth Orsolya Éva, Mesteroktató, Budapesti Gazdasági Egyetem, Pénzügyi és Számviteli Kar, Pénzügy Tanszék, e-mail: toth.orsolya@uni-bge.hu

alkalmazzák ezt az adónemet, amelynek bevezetése még az 1960-as évekre vezethető vissza. Ekkoriban került bevezetésre az Európai Gazdasági Közösség országaiiban a több fázisú hozzáadottérték-adó. (Király, 2019)

Napjainkban az általános forgalmi adó jelentős bevételi forrást jelent az államoknak. Az Eurostat (n.d.) adatai alapján az Európai Unió tagállamaiban az általános forgalmi adó jellegű bevételek a GDP (Bruttó Hazai Termék, Gross Domestic Product) 7,5 százalékát biztosították 2022-ben. Magyarország esetében ez az arány 10,1 százalék, amely jelentősen magasabb, mint az Unió átlaga.

Fontos kiemelni, hogy az általános forgalmi adó további adóterhet ró a magánszemélyekre, akik nettó keresetüket fogyasztásra fordítják, azaz rontja a vásárlóerejüket. A Tax Foundation (n.d.) bemutatja, hogy az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet, The Organization for Economic Cooperation and Development) számításai alapján egy átlagos fizetéssel rendelkező, egyedülálló, gyermektelen adózó átlagos bért terhető adóterhe 34,8 százalék 2023-ban. Az általános forgalmi adók és a fogyasztási adók figyelembevétele után ez az adóteher 40,1 százalékra nő. Az Európai Unió tagállamai által bevezetett adókulcsok szerkezete és annak elemzése, a szabályozó környezet vizsgálata számos fontos információt szolgáltat a tagállamok adópolitikájáról. A részletes elemzés lehetővé teszi, az országok által alkalmazott különböző adózási stratégiák hatékonyságának vizsgálatát, valamint annak feltárását, hogy ezen döntések hogyan befolyásolják a gazdaság egészét.

Jelen cikk célja az alábbi kutatási kérdések vizsgálata:

1. Mely EU tagállamok és hány kategóriában alkalmaznak nulla százalékos kedvezményes általános forgalmi adókulcsot a 2024. január 1-jei állapot szerint?
2. Hogyan viszonyul az EU tagállamok nulla százalékkal érintett kategóriáinak száma és az általános forgalmi adókulcs mértéke?
3. Mely kategóriák voltak a legnépszerűbbek a tagállamok körében a 2024. január 1-jei állapot alapján?
4. Hogyan viszonyul a tagállamok által alkalmazott kategóriák száma a közvetett adók GDP-n belül betöltött szerepéhez?

A cikk a következőképpen épül fel: A bevezető részben az általános forgalmi adó jelentőségének rövid ismertetésén túl a kutatási kérdések kerülnek bemutatásra. Ezt követi a szakirodalmi háttér keretében az alkalmazható kulcsok rendszerének részletes ismertetése. A kutatás módszertana kerül bemutatásra a tanulmány harmadik részében, amelyet a kutatási eredmények részletezése és ismertetése követ. A tanulmányt a következtetések, a kutatás korlátai és a jövőbeni egyéb kutatási lehetőségek összefoglalása zárja.

SZAKIRODALMI HÁTTÉR

A tagállamok által alkalmazott adókulcsok

A módosítást megelőzően a Tanács 2006/112/EK irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerről (továbbiakban: HÉA irányelv) alapján a tagállamok részére kötelező volt egy úgynevezett általános adómérték alkalmazása, amely nem lehet 15 százaléknál alacsonyabb. Ezen felül a tagállamoknak lehetőségük volt maximum két kedvezményes adómérték alkalmazására, amelyek nem lehettek 5 százaléknál alacsonyabbak. A kedvezményes adómértéket érintő termékek és szolgáltatások körét a HÉA irányelv III. mellékletében felsoroltak közül választhatták ki a tagállamok. A tagállamok körében előfordul, hogy jelenleg alacsonyabb HÉA mértéket alkalmaznak a fentiekől ezeket az eltéréseket a Tanács (EU) 2022/542 irányelve szerint „földrajzi jellemzők, illetve a végső felhasználók javát vagy közérdekű célt szolgáló szociális okok indokolják”. Az 1. ábra ismerteti a 2024. január elsején érvényes adókulcsokat, szemlélteti az alkalmazott kulcsok sokszínűségét.

Az 1. ábra alapján látható, hogy az általános adókulcsok tekintetében a legalacsonyabb adókulcsot Luxemburg alkalmazza (17%), míg a legmagasabb adómértéket hazánkban találjuk (27%). Egyedül Dánia az a tagállam, amely nem alkalmaz az általános adókulcson túl kedvezményes adókulcsokat, az általános adókulcs ezen ország esetében 25 százalék. Nyolc tagállam döntött úgy, hogy egy kedvezményes adókulcsot vezet be, míg 18 tagállam esetében találunk két kedvezményes adókulcsot. Hazánk ez utóbbi kategóriába sorolható, és kedvezményes adókulcs tekintetében – az általános adókulcs mértékéhez hasonlóan – nálunk található a legmagasabb adókulcs, 18 százalék. A többi tagállam kedvezményes kulcsainak mértéke alacsonyabb, mint az általános kulcs minimumaként előírt 15 százalék. 9 tagállam alkalmaz kiemelten kedvezményes vagy ideiglenes adómértéket, közülük kettő (Írország és Luxemburg) mind a két kategóriában érdekelt.

A 2022. április 5-én elfogadásra került HÉA irányelvet módosító Tanács (EU) 2022/542 irányelve jelentős változást eredményez az alkalmazandó kulcsok tekintetében ugyanis megnyitotta a tagállamok részére azt a lehetőséget, hogy azok egy, a minimális 5 százalékosnál alacsonyabb adómértéket, valamint egy az előzetesen felszámított általános forgalmi adó levonásának jogával járó mentességet alkalmazzanak. Jelen cikk azokat az eseteket vizsgálja, amikor a tagállamok az 5 százalékosnál alacsonyabb adómértéket nulla százalékban alapították meg.

1. ábra: 2024. január elsején érvényes általános forgalmi adókulcsok az Európai Unió tagállamaiban

Tagállam	Általános adómérték	Kedvezményes adómérték	Kiemelten kedvezményes adómérték (%)	Ideiglenes adómérték (%)
Ausztria	20	10/13	-	13
Belgium	21	6/12	-	12
Bulgária	20	9	-	-
Ciprus	19	5/9	-	-
Csehország	21	12	-	-
Dánia	25	-	-	-
Észtország	22	9	-	-
Finnország	24	14/10	-	-
Franciaország	20	5,5 / 10	2,1	-
Görögország	24	13/6	-	-
Hollandia	21	9	-	-
Horvátország	25	13/5	-	-
Írország	23	9 / 13,5	4,8	13,5
Lengyelország	23	8/5	-	-
Lettország	21	12/5	-	-
Litvánia	21	9/5	-	-
Luxemburg	17	8	3	14
Magyarország	27	18/5	-	-
Málta	18	7/5	-	-
Németország	19	7	-	-
Olaszország	22	10/5	4	-
Portugália	23	13/6	-	13
Románia	19	9/5	-	-
Spanyolország	21	10	4	-
Svédország	25	12/6	-	-
Szlovákia	20	10	5	-
Szlovénia	22	5 / 9,5	-	-

Forrás:

<https://taxfoundation.org/data/all/eu/value-added-tax-2024-vat-rates-europe/>

A nulla százalékos szuperkedvezményes adókulcshoz kapcsolódó kategóriák

Az alkalmazható kedvezményes kulcsok szabályozásán túl a Tanács (EU) 2022/542 irányelv az érintett termékek és szolgáltatások körében is számottevő változást hozott. Az érintett termékek és szolgáltatások körét meghatározó HÉA irányelv III. mellékletében található kategóriákat további tíz kategóriával egészítette ki, továbbá némelyik, már létező kategória bővítésre került (Tanács, 2006). Az új adókulcsok alkalmazhatósága tekintetében az úgynevezett szuperkedvezményes adókulcsok alkalmazása a HÉA irányelv III. mellékletében szereplő konkrétan meghatározott hét kategóriában felsorolt termékértékesítésekre és szolgáltatásnyújtásra korlátozódik. Az érintett hét kategória közül hat az alapvető szükségletek kielégítésére szolgál, mint például: élelmiszer, víz, gyógyszerek, gyógyszerészeti termékek, egészségügyi és higiéniai termékek, személyszállítás, egyes kulturális termékek. A hetedik kategória azonban a szolárpanelek szuperkedvezményes adókulcs alá való besorolásának lehetőséget biztosítja. Az irányelv ezen döntést környezetvédelmi megfontolások alapján hozta meg. Az egyes kategóriák bővítését követően a szuperkedvezményes kulcs elérhető a fogamzásgátlásra és női higiéniai termékekre is (Tanács, 2006). Míg a Tanács (EU) 2022/542 irányelv szövegesen fogalmazza meg a kategóriák tartalmát, addig a tagállamoknak a termékek és szolgáltatások statisztikai osztályozását alkalmazva kell a besorolást elvégezniük, ugyanis nem kötelező az összes, a kategóriába sorolható termék és szolgáltatás esetében alkalmazni a szuperkedvezményes adókulcsot.

Magyarország 2024. január 1-től alkalmazza a nulla százalékos adókulcsot szuperkedvezményes adókulcsként a 4902 vámtarifaszám alá sorolt, hetenként legalább négyszer megjelenő kiadványnak minősülő napilapokra. Szolgáltatásokra nem került ilyen kulcs bevezetésre hazánkban (Áfa tv.).

A KUTATÁS MÓDSZERTANA

A kutatási kérdések megválaszolása érdekében az adatok az Európai Bizottság által működtetett „Taxes in Europe Database v4” online adatbázisban folytatott keresések alapján kerültek összegyűjtésre és kategorizálásra. Az adatbázisba az Európai Unió tagállamainak pénzügyminisztériumai biztosítják az információkat és összességében körülbelül 650 adóról találhatunk benne adatokat (Európai Bizottság, n.d.-b).

A kutatás során a „Taxes in Europe Database v4” online adatbázisban található adatok országonként legyűjtésre kerültek a 2024. január elsejei állapot szerint. Ily módon láthatóvá váltak az adott ország által alkalmazott adókulcsok

és az érintett szolgáltatások és termékek körei. Ezen adatokat szűkítve, számszerűsítésre került, hogy a HÉA irányelv III. mellékletében szereplő konkrétan meghatározott hét kategóriában mely országok érintettek.

Ezenkívül a kutatás másodlagos forrásként támaszkodik az OECD és Európai Unió és egyéb internetes források által közétett adatokra. Az adatok feldolgozása után indikátor mátrix és scatter plotok segítségével került sor az adatok elemzésre.

KUTATÁSI EREDMÉNYEK

A megengedett kategóriák használata

Az alábbi indikátor mátrix (1. táblázat) tartalmazza azt, hogy a 2024. január elsejei állapot alapján mely országok alkalmazzák a levonási jog melletti mentességet és/vagy nulla százalékos superkedvezményes általános forgalmi adó mértéket. A 1. táblázat részletezi azt is, hogy a tagállamok mely kategóriában vagy kategóriákban alkalmazzák ezt a lehetőséget a megengedett hét kategórián belül.

1. táblázat: Nulla százalékos superkedvezményes kulcsok alkalmazása
2024. január elsején az Európai Unió tagállamaiban

Tagállam	Élelmiszer	Víz	Gyógyszerek, gyógyszerészeti termékek	Egészségügyi és higiéniai termékek	Személyek szállítása	Kulturális termékek	Szolárpanelek	Összesen (db)
Írország	X		X	X		X	X	5
Belgium	X		X		X	X		4
Málta	X	X	X		X			4
Ausztria			X		X		X	3
Csehország					X	X		2
Bulgária	X							1
Dánia					X			1

Franciaország			X					1
Görögország			X					1
Hollandia							X	1
Lengyelország	X							1
Luxemburg					X			1
Magyarország						X		1
Olaszország	X							1
Románia				X				1
Ciprus								0
Észtország								0
Finnország								0
Horvátország								0
Lettország								0
Litvánia								0
Németország								0
Portugália								0
Spanyolország								0
Svédország								0
Szlovákia								0
Szlovénia								0
Tagállamok száma	6	1	6	2	6	4	3	28

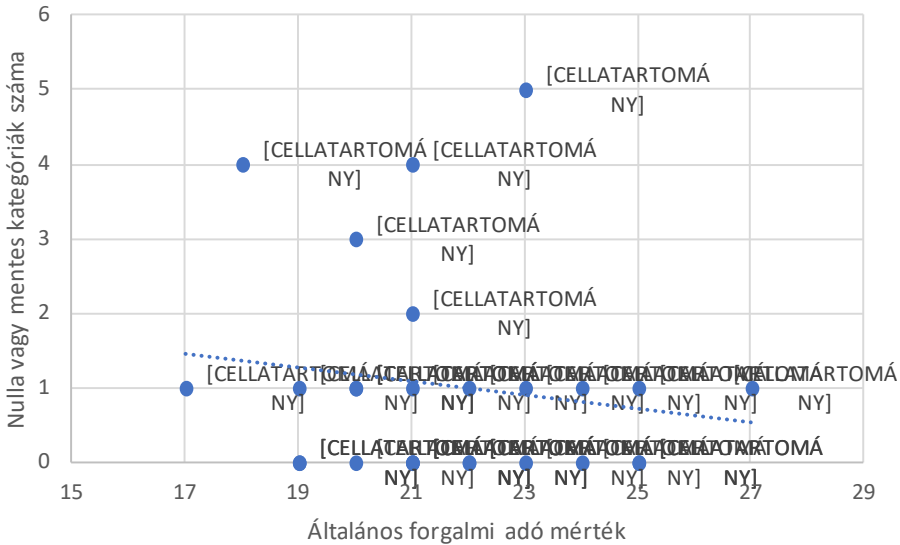
Forrás: Taxes in Europe Database alapján saját szerkesztés

Érdeemes megvizsgálni azt, hogy az egyes kategóriákat hány tagállam választotta az adórendszerében. Az elérhető hét kategória közül nincs olyan kategória, amelyet egy tagállam sem választott a 2024. január elsejei állapot alapján. A legtöbbet alkalmazott kategóriák az élelmiszer, a gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek illetőleg a személyszállítás, amelyeket hat tagállam választott.

Az alkalmazott kategóriák száma és az általános forgalmi adókulcs

Az 2. ábra összeveti azt, hogy az egyes tagállamok hány különböző kategóriában alkalmazzák a megengedett kategóriákat az általános forgalmi adókulcsok mértékével.

2. ábra: 2024. január elsején az Európai Unió tagállamaiban az érintett kategóriák száma az általános forgalmi adókulcs tükrében

Forrás: Taxes in Europe Database alapján saját szerkesztés

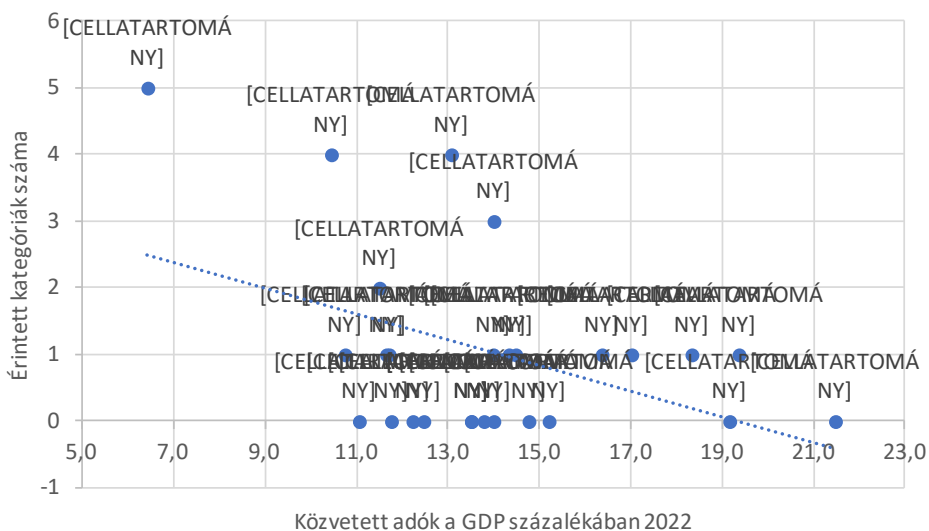
Tekintettel arra, hogy a vonatkozó irányelv alapján az általános adókulcsnak 15 százaléknak, vagy annál magasabbnak kell lennie, az 2. ábra a 15 százalékos adókulcs feletti értékeket tartalmazza. Az általános adókulcsaik tekintetében 19 százalék és 25 százalék közé esnek azon tagállamok általános adókulcs mértékei, amelyek nem alkalmazzák a nulla százalékos kulcsot vagy mentességet az egyik lehetséges kategória esetében sem. Tíz tagállam egy kategóriát választott, esetükben az általános adókulcs mértéke 17 százaléktól egészen 27 százalékgig terjed. Csehország 21 százalékos adókulcsot alkalmaz, és két kategória esetében alkalmazza a nulla százalékos kedvezményes kulcsot. Ausztria 20 százalékos általános adókulcs mellett három kategóriában érdekelt. Négy kategóriában alkalmaz nulla százalékos adókulcsot vagy adómentességet Málta 18 százalékos és Belgium 21 százalékos általános adókulcs mellett. Írország esetében az álta-

lános adókulcs 23 százalék és az elérhető hét kategóriából öt esetben alkalmazza a nulla adókulcsot vagy mentességet. Dánia, az egyetlen tagállam, amely csak általános adókulcsot alkalmaz, egy kategóriában vezette be a nulla százalékos szuperkedvezményes adókulcsot.

Az alkalmazott kategóriák száma a közvetett adók szerepének szempontjából

3. ábra: Nulla százalékos szuperkedvezményes kulcsokkal érintett kategóriák száma a közvetett adók GDP (2022) százalékának tükrében

Forrás: Európai Bizottság (n.d.-a) alapján saját szerkesztés

A 3. ábrán látható, hogy érdekes képet mutat, ha azt vizsgáljuk, hogy egyes tagállamok hány kategóriában vezették be a nulla százalékos szuperkedvezményes adókulcsot a közvetett adók GDP-n belül betöltött szerepének fényében. Írország esetét érdemes kiemelni, ahol a közvetett adók szerepe a GDP-n belül a legalacsonyabb, azonban öt kategóriában vezetett be szuperkedvezményes kategóriában nulla százalékos adókulcsot. Málta szintén kiemelendő, négy kategória és a második legalacsonyabb GDP arány tartozik hozzá. A legmagasabb a Svédországban a közvetett adók aránya, azonban itt nem került bevezetésre szuperkedvezményes, nulla százalékos adókulcs.

KÖVETKEZTETÉSEK ÉS JÖVŐBENI KUTATÁSI IRÁNYOK

Az általános forgalmi adó szabályozásának reformját jelentő módosítások érdekes és releváns kutatási területnek tekinthetők. Napjainkban a gazdasági környezet, az Európai Unió célkitűzései (pl. a karbonmentesítésre vonatkozó környezetvédelmi kötelezettségvállalások), indokolttá tették a változásokat. Ezen terület részterületként illeszkedik az Európai Unió tagállamaihoz köthető azon kutatáshoz, amelynek célja az általános forgalmi adókulcsok változásának vizsgálata a 2019-2024 közötti időszakra vonatkozóan. Jelen kutatás az újonnan bevezetett 5 százaléknál alacsonyabb adókulcsok körében alkalmazott nulla százalékos adókulcsok alkalmazásának vizsgálatára törekedett.

A vizsgálatok alapján megállapítható, hogy összesen 15 tagállam alkalmaz nulla százalékos adókulcsot az érintett kategóriákban a 2024. január 1-jei állapot szerint és ezen tagállamok összesen 28 kategóriában érdekeltek. A legnépszerűbb kategóriának a tagállamok körében az élelmiszer, a gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek és a személyszállítás tekinthető. Az újonnan bevezetett szolárpaneleket érintő kategóriát három tagállam választotta a nulla százalékos szuperkedvezményes adókulcsok körébe, így kevésbé érvényesül az Európai Unió környezetvédelemhez kapcsolódó szándéka.

A kutatás rámutatott, hogy a magasabb általános adókulcshoz nem párosul feltétlenül több kategória alkalmazása. A legmagasabb általános adókulcsot alkalmazó Magyarország és a legalacsonyabb általános adókulcsot alkalmazó Luxemburg szintén egy kategóriában érintett.

Tagállamonként eltérő a közvetett adók GDP-n belüli aránya. Bár általában a magasabb közvetett adó részesedéssel rendelkező tagállamok inkább kevesebb kategóriában érdekeltek, azonban fontos megjegyezni, hogy pusztán az érintett kategóriák száma alapján nem lehet egyértelműen következtetni a nulla százalékos kulcsok alkalmazása miatti elmaradó általános forgalmi adóbevételekre.

Jelen kutatással kapcsolatosan fontos hangsúlyozni, hogy az elemzés során felhasznált adatforrások esetleges pontatlanságai és hiányosságai befolyásolhatják a következtetések megbízhatóságát.

Ami a jövőbeni kutatási irányokat illeti, vizsgálni érdemes majd, hogy milyen hatással lesz a szuperkedvezményes nulla százalékos adókulcs az érintett országok adóbevételeire és hogyan befolyásolja a beszedhető és ténylegesen beszedett általános forgalmi adó összegei közötti különbséget, azaz az áfarést. Továbbá vizsgálható, hogy növeli-e és ha igen mennyivel az adóbeszedésére és megfizetésére fordított költségeket. A magánszemélyek szempontjából a váráslóerő esetleges változása kerülhet vizsgálat alá. Az előbbieken túl az adatforrások esetleges pontatlanságai miatt tagállamszintű további vizsgálatok lehetnek szükségesek.

IRODALOMJEGYZÉK

2007. évi CXXVII. törvény az általános forgalmi adóról. (2007). Magyar Közlöny rövidítése Áfa tv.
- Eurostat. (n.d.). Tax revenue statistics. https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Tax_revenue_statistics
- Európai Bizottság. (n.d.-a). Adatok az adózási trendekről. Taxation and Customs Union. https://taxation-customs.ec.europa.eu/taxation/economic-analysis-taxation/data-taxation-trends_en
- Európai Bizottság. (n.d.-b). Taxes in Europe Database v4 – VAT search. https://ec.europa.eu/taxation_customs/tedb/#/vat-search
- European Union: EU Council approves fundamental overhaul of VAT rates. (n.d.). Retrieved 28 April 2024, from <https://insightplus.bakermckenzie.com/bm/tax/europe-eu-council-approves-fundamental-overhaul-of-vat-rates>
- Király, László György (2019) Az általános forgalmi adó beszédése. In: Harminckét lap, amely megrengette a világot : Százéves a hozzáadottérték-adó rendszere. Soproni Egyetem Kiadó, Sopron, pp. 169-192.
- Tanács. (2006). Tanács (EU) 2006/112 irányelve (2006. november 28.). a közös hozzáadottértékadó-rendszerről. Európai Unió Hivatalos Lapja. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=celex%3A32001L0112>
- Tanács. (2022). Tanács (EU) 2022/542 irányelve (2022. április 5.) a 2006/112/EK és az (EU) 2020/285 irányelvnek a hozzáadottértékadó-mértékek tekintetében történő módosításáról. Európai Unió Hivatalos Lapja. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A32022L0542>
- Tax Foundation. (2024). Tax burden on labor in the OECD – 2024. <https://taxfoundation.org/data/all/global/tax-burden-on-labor-oecd-2024/>